

مقاله پژوهشی

تحلیل اثرات اجرای طرح هادی در سکونتگاه های روستایی بخش مرکزی شهرستان ارومیه

اسما عیدی^۱ و فاطمه کاظمیه^{۲*}

تاریخ دریافت: ۲۱ دی ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۱

چکیده

با توجه به اهمیت توسعه روستایی در فرایند توسعه ملی کشور، در سالیان گذشته شیوه‌ها و رویکردهای متفاوتی جهت دستیابی به اهداف توسعه روستایی مورد توجه قرار گرفته است، که یکی از مهم‌ترین آنها اجرای طرح‌های هادی روستایی می‌باشد. در حال حاضر سه دهه از تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی در کشور می‌گذرد و همچنان نیز این طرح در سطح کشور برای روستاهای زیادی در حال تهیه و اجراست، لذا ارزیابی اثرات اجرای آن در توسعه روستایی ضرورت دارد. از این رو هدف کلی این تحقیق تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی قره‌آغاج‌کوه شهرستان ارومیه بود. این تحقیق از نوع کاربردی و به روش توصیفی-پیمایشی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق را ۲۰۴ نفر سرپرست خانوار از کل ۴۲۰ خانوار ساکن در روستا تشکیل دادند. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. برای تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی بهره گرفته شد. براساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی انجام شده، مهم‌ترین اثرات اجرای طرح هادی در روستای مورد مطالعه در قالب پنج مولفه با عناوین: "کالبدی و زیرساختی"، "اجتماعی"، "اقتصادی"، "زیست‌محیطی" و "فرهنگی" شناسایی و طبقه‌بندی شدند. پنج عامل مذکور در مجموع حدود ۶۴/۲۳ درصد تغییرات واریانس کل را تبیین کردند. نتایج این تحقیق نشان داد که اجرای طرح هادی در روستای قره‌آغاج‌کوه تا حدودی بر مؤلفه‌های کالبدی و محیطی روستا تأثیرگذار بوده، اما بر سایر ابعاد توسعه تأثیر چندانی نداشته است. این درحالی است که طرح هادی از جمله پروژه‌هایی است که در راستای دستیابی به توسعه همه‌جانبه روستایی در کشور اجرا می‌شود لذا پیشنهاد می‌شود در اجرای طرح‌های هادی توجه و برنامه‌ریزی بیشتری بر سایر ابعاد توسعه منجمله ابعاد اقتصادی و اجتماعی صورت گیرد.

کلمات کلیدی: اثرات اجتماعی، اثرات اقتصادی، شهرستان ارومیه، طرح هادی.

۱- دانشجوی دکتری توسعه کشاورزی، گروه ترویج و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

۲- دانشیار گروه ترویج و توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تبریز

*-نویسنده مسئول: (kazemiyeh@tabrizu.ac.ir)

مقدمه

از دیرباز سکونتگاه‌های روستایی کشور برحسب دلایل وجودی خود بصورت ارگانیکی رشد نموده و طی اعصار مختلف حالات فیزیکی خاصی به خود گرفته است. این بافت‌ها با گذشت زمان و تغییر الگوهای زیستی و شیوه‌های معیشتی دیگر پاسخگوی نیاز ساکنین خود نبوده و مشکلات مختلفی را در ابعاد فیزیکی و غیرفیزیکی برای جمعیت خود ایجاد کرده است. این تغییرات چه در سطح یک روستا و چه در سطح محلی، منطقه‌ای و یا ملی، در ابعاد زمانی دراز مدت دامنه گسترده‌ای را شامل خواهد شد که مسائل ناشی از آن، کل سرزمین را با مشکل روبرو می‌کند. با نگاهی گذرا به جامعه روستایی کشور در می‌یابیم که این جامعه از گذشته تا به حال همواره با مسائل و مشکلاتی روبه‌رو بوده است. برخی از این مشکلات ناشی از فقر و توسعه-نیافتگی روستاها می‌باشد، برخی نیز به مسائل و مشکلات محیطی بر می‌گردد (رضوانی، ۱۳۸۳). این در حالی است که فراموش کردن مدیریت کالبدی و فضایی و بی‌توجهی به نقش قانون‌های روستایی در تحولات اقتصادی و اجتماعی کشور به تغییرات کالبدی نامانوس و نیز درهم ریختگی فرهنگی و اجتماعی به همراه ناتوانی در نقش‌پذیری مناسب فضایی و اقتصادی روستاهای کشور انجامیده است (سعیدی، ۱۳۸۳). برای این حل این مشکلات بایستی برنامه‌ای جامع و متناسب با محیط روستا تهیه و اجرا گردد. تجارب حاصل از اولین طرح‌هایی که به منظور سازماندهی کالبدی روستاها در سال ۱۳۶۲ با عنوان طرح-های روانبخشی به صورت موردی در چند استان کشور تهیه شد، در سال ۱۳۶۸ منجر به برنامه‌ای گسترده و فراگیر، برای تهیه طرح‌های هادی روستایی در ایران گردید (احمدی و وفادار، ۱۳۹۰). طرح‌های بهسازی ابتدا توسط جهاد سازندگی اجرا می‌شد و پس از تغییر آن به طرح جامع‌تر و کامل‌تر به نام طرح هادی توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اجرا گردید. طرح‌های

هادی از جمله پروژه‌هایی است که در راستای فراهم‌سازی زمینه توسعه روستایی تهیه و اجرا می‌شود. هدف از اجرای طرح‌های هادی توزیع بهینه خدمات و نیز ایجاد کالبدی مناسب به منظور فراهم‌کردن بستری برای بهبود جریان توسعه اقتصادی - اجتماعی در روستا می‌باشد و سیاست‌گذاران اثربخشی همه جانبه‌ای را از اجرای این طرح دنبال می‌کنند (عنابستانی، ۱۳۸۸). این طرح با استفاده از پتانسیل‌ها و قابلیت‌های خود می‌تواند زمینه‌ساز توسعه روستاها (تسهیلات عمومی و رفاهی از قبیل نوسازی مسکن روستایی، معابر جدیدالاحداث و حریم مسکونی)، تأمین عادلانه امکانات، بهبود وضعیت زندگی و معیشت روستائیان و افزایش میزان مشارکت آنها و از همه مهم‌تر موجب ماندگاری مجتمع‌های زیستی در مناطق روستایی باشد. اکنون پس از گذشت سه دهه از تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی و باتوجه به اینکه همچنان نیز این طرح در سطح کشور برای روستاهای زیادی در حال تهیه و اجراست در این زمینه لازم است بدانیم که این اقدامات چه اثراتی را به همراه داشته است. براین اساس باتوجه به اهمیت مناطق روستایی در نظام برنامه-ریزی، تولید و اشتغال کشور و گسترش روزافزون نیازها و خواسته‌های این جامعه و به منظور دستیابی به توسعه روستایی تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه مناطق روستایی ضروری است. نتایج این پژوهش گامی مثبت در جهت اجرای هرچه بهتر طرح‌ها و پروژه‌های مشابه آتی حتی برای سایر مناطق و مبنایی برای بازشناسی راهبرد سیاست‌های پیشین و طراحی سیاست‌های آینده خواهد بود. در ذیل به برخی از مطالعات انجام شده در این زمینه اشاره می‌شود:

رضایی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان تحلیل چالش‌ها و مشکلات اجرای طرح هادی در مناطق روستایی شهرستان زنجان به مطالعه مشکلات اجرای طرح هادی در ابعاد فیزیکی، فنی، مدیریتی برنامه‌ریزی، دانشی -اطلاعاتی و زیست-

یافته‌های آنان حاکی از تأثیر مثبت و معنی‌دار اجرای طرح هادی در کالبد و محیط‌زیست روستاهای مورد مطالعه بود. حیدری ساریان و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به ارزیابی نقش اجرای طرح هادی در توسعه گردشگری روستاهای توریستی شهرستان بناب پرداختند. یافته‌های آنان نشان داد که مهم‌ترین انتظارات ساکنان روستای توریستی صور به ترتیب مربوط به عامل‌های اقتصادی، کالبدی-ساختاری، بهداشتی، اجتماعی و زیست‌محیطی است و این عوامل در مجموع ۷۳/۵ درصد از واریانس کل آثار اجرای طرح هادی را در منطقه‌ی مورد مطالعه تبیین کردند.

عنابتانی و همکاران (۱۳۹۵)، در مطالعه‌ی تأثیرات اجرای طرح بر کیفیت عینی زندگی روستاییان را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنان نشان داد که رابطه‌ی معنی‌داری بین اجرای طرح هادی روستایی و بعد عینی کیفیت زندگی وجود دارد و متغیر محیط‌زیست روستا بیشترین اثر را بر کیفیت عینی زندگی روستاییان داشته است. در مطالعه‌ی دیگر اصغری لقمجانی و نسیمی (۱۳۹۸)، اثر اجرای طرح هادی بر جهانی شدن ویژگی‌های مناطق روستاها را بررسی کردند. نتایج تحقیقات آنان نشان داد که بیشترین سطح از مؤلفه‌های جهانی-شدن مربوط به شرایط زندگی در روستاست و ارتباط مثبت و معنی‌داری بین سطح اقدامات در تمام بخش‌های اجرایی طرح هادی با وضعیت جهانی شدن روستاها وجود دارد.

سفرید (۲۰۱۱)، در مطالعه‌ی به تحلیل مشکلات و چالش‌های دستیابی به توسعه روستایی پرداخته است. وی در پژوهش مورد مطالعه محدود بودن منابع مالی، پایین بودن سطح آگاهی و شناخت روستاییان در خصوص طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی و ضعف در سیاست‌گذاری دولتی را به عنوان مهم‌ترین چالش‌های توسعه کالبدی فیزیکی روستا دانسته است. لانگ و همکاران (۲۰۱۲)، در مطالعه‌ی تحت عنوان ارزیابی توسعه کالبدی در مناطق روستایی چین مهم‌ترین مشکلات و موانع اجرای طرح

محیطی با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی پرداختند. نتایج تحقیقات آنها نشان می‌داد که، ۶۷/۷۳ درصد مشکلات طرح هادی ناشی از ۵ عامل فوق است. عنابتانی و جاجی‌زاده (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی آثار اجتماعی و اقتصادی اجرای طرح هادی (مطالعه موردی روستاهای شهرستان دنا) پرداختند. نتایج تحقیقات آنان حاکی از تأثیرگذاری مثبت و معنی‌دار اجرای طرح هادی بر بعد اجتماعی زندگی روستاییان، نسبت به دوران قبل از آن بود. از طرف دیگر، بین بعد اقتصادی و اجرای طرح هادی رابطه‌ی معنی‌دار مشاهده نشد. در مطالعه‌ی دیگر رضایی و صفا (۱۳۹۲) اثرات اجرای طرح هادی روستایی را در شهرستان زنجان مورد بررسی قرار داده و دریافتند که پنج عامل فیزیکی-عمرانی، اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، بهداشتی و محیطی در حدود ۶۷ درصد از واریانس کل اثرات اجرای طرح هادی در مناطق روستایی شهرستان زنجان را تبیین می‌کنند.

نتایج تحقیق ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۳)، با عنوان بررسی وضعیت خدمات زیربنایی و روبنایی طرح هادی روستایی از دیدگاه روستاییان نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی موجب بهبود وضعیت هدایت آب‌های سطحی، وضعیت جمع‌آوری زباله، میزان ضابطه‌مندی ساخت‌وساز مسکن، ساماندهی معابر اصلی، بهبود وضعیت خدمات زیربنایی، بهبود وضعیت خدمات روبنایی، بهبود دسترسی به نهاده‌های کشاورزی و بازار فروش برای محصولات کشاورزی شده است. ربیعی‌فر و همکاران (۱۳۹۴)، در مطالعه‌ی خود به تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در تحولات اقتصادی-اجتماعی سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی روستاهای استان زنجان) پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که اجرای طرح هادی موجب بهبود شاخص اجتماعی شده است؛ اما در شاخص‌های اقتصادی تأثیر چندانی نداشته است. در پژوهشی دیگر، هشتجین و همکاران (۱۳۹۴) اثرات کالبدی اجرای طرح‌های هادی روستایی را از دیدگاه روستائیان شمال استان اردبیل مورد تحلیل قرار دادند. نتایج

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی

نتایج پژوهش نشان داد که ۱۶۴ نفر از پاسخگویان (۸۰/۴ درصد) مرد و ۴۰ نفر (۱۹/۶ درصد) زن بودند. میانگین سنی پاسخگویان ۴۴ سال بود که کمترین آنها ۲۰ و بیشترین آنها ۸۵ سال داشتند. نتایج نشان داد که حدود ۸۸ نفر (۴۳/۱ درصد) پاسخگویان دارای مدرک زیردیپلم، ۶۵ نفر (۳۱/۹ درصد) دارای مدرک دیپلم، ۳۹ نفر (۱۹/۱ درصد) دارای مدرک لیسانس و ۱۲ نفر (۵/۹ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. به لحاظ نوع اشتغال ۸۱ نفر (۳۹/۷ درصد) شغل آزاد، ۶۸ نفر (۳۳/۳ درصد) کشاورز، ۳۱ نفر (۱۵/۲ درصد) شغل دولتی، ۱۷ نفر خانه‌دار (۸/۳ درصد)، ۳ نفر دانشجو (۱/۵ درصد)، ۴ نفر بیکار (۲ درصد) بودند. همچنین به لحاظ میزان سابقه سکونت در روستا سابقه سکونت بیشتر از ۲۰ سال، دارای بیشترین میزان توزیع فراوانی (۹۱/۲ درصد) در بین پاسخگویان بود.

تحلیل عاملی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه مناطق روستایی

در این مطالعه از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی براساس روش تجزیه به مؤلفه‌های اصلی جهت تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی استفاده شد. در تحلیل انجام شده، مقدار KMO برای مجموع اثرات اجرای طرح هادی در توسعه مناطق روستایی ۰/۹۵ بدست آمد که بیانگر مناسب بودن همبستگی متغیرهای وارد شده برای تحلیل عاملی می‌باشد. زیرا دامنه KMO بین صفر تا یک بوده و هر چقدر این میزان به یک نزدیک‌تر باشد به همان میزان روایی نمونه بالاتر است. همچنین نتیجه آزمون بارتلت با مقدار ۸۱۷۸/۶۴۷ بدست آمد که در سطح یک درصد معنی‌دار بود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تفکیک عامل‌ها به درستی انجام شده و متغیرهای هر عامل همبستگی ریشه‌ای بالایی با یکدیگر دارند (جدول ۱).

های توسعه کالبدی- فیزیکی را شامل ضعف در سیاستگذاری دولتی و نبود انگیزه‌های کافی برای توسعه عمرانی روستاها، تقلید از طرح‌های شهری و از بین رفتن بافت سنتی روستاها، کمبود منابع مالی جهت اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توسعه کالبدی، عدم توجه کافی به توسعه مناطق روستایی دانستند.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از لحاظ گردآوری اطلاعات در زمره تحقیقات توصیفی- پیمایشی است. از کل ۴۲۰ خانوار ساکن در روستا براساس جدول کرجسی-مورگان تعداد ۲۰۴ نفر سرپرست خانوار انتخاب شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. روستای قره‌آغاچ کوه از توابع بخش مرکزی شهرستان ارومیه در دهستان باراندوزچای شمالی قرار داشته و براساس سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۹۵ جمعیت آن ۱۵۰۵ نفر و دارای ۴۲۰ خانوار می‌باشد که در آن طرح هادی اجرا و تکمیل شده است. ابزار پژوهش پرسشنامه بود. در این مطالعه جهت سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای کرونباخ محاسبه شده ($\alpha = 0/859$) که حاکی از برخورداری ابزار تحقیق از پایایی قابل قبول می‌باشد. اعتبار تحقیق نیز با نظرخواهی از اساتید و برخی از کارشناسان بنیاد مسکن تایید شد. تکنیک مورد استفاده در این مطالعه به منظور تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، تحلیل عاملی اکتشافی است که با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه‌ی ۲۲ انجام شده است. این تکنیک تحلیلی از جمله روش‌های چندمتغیره است که در آن متغیرهای مستقل و وابسته مطرح نیست، زیرا این روش جزء تکنیک‌های هم‌وابسته محسوب می‌شود و کلیه‌ی متغیرها نسبت بهم وابسته لحاظ می‌شوند و هدف در اینجا خلاصه کردن تعداد زیادی متغیر در چند عامل است (کلاتری، ۱۳۸۵).

جدول ۲، تعداد عامل‌های معنی‌دار را نشان می‌دهد. در این تحلیل پنج عامل برای مجموع اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی که مقدار ویژه آن‌ها از یک بیشتر بود، شناسایی شدند. شایان ذکر است که برای تعیین تعداد عامل‌ها در این تحلیل از ملاک کیسر و درصد واریانس استفاده شده است. براساس این ملاک، عامل‌هایی که مقدار ویژه آنها بزرگتر از یک است انتخاب می‌شود. در این مرحله با توجه به ملاک‌های مذکور پنج عامل استخراج شده است از آنجایی که در تحقیقات علوم اجتماعی و انسانی تبیین ۶۰ درصد از واریانس کل توسط عامل‌ها جهت تصمیم‌گیری کفایت می‌کند پنج عامل مذکور در مجموع حدود ۶۴/۲۳ درصد تغییرات واریانس کل را تبیین می‌کنند.

متغیرهایی که بار عاملی آن‌ها بزرگتر از ۰/۵ باشند به عنوان بارهای عاملی معنی‌دار استخراج می‌گردند. عامل اول متشکل از ۲۵ متغیر مانند افزایش میزان بهسازی، مقاوم‌سازی و ایمن‌سازی مسکن روستایی، بهبود کیفیت نما و سیمای مساکن بود که همگی دارای بار عاملی بزرگتر از ۰/۵ بودند و عامل کالبدی-زیرساختی نامگذاری شد. عامل اول حدود ۳۰/۳۵ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می‌کند. در عامل دوم افزایش ماندگاری در روستا و کاهش مهاجرت و ایجاد زمینه برای

صدورسند مالکیت دارای بار عاملی بزرگتر از ۰/۵ بودند این عامل اجتماعی نام گرفت. عامل دوم حدود ۱۲/۱۱ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل سوم متشکل از هفت متغیر حدود ۹/۱۱ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می‌کند. متغیرهایی مانند افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی، افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان در این عامل قرار دارند. این عامل، با توجه به ماهیت متغیرهایش عامل اقتصادی نام گرفت. پنج گویه کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک، کاهش آلودگی ناشی از گرد و غبار، درختکاری معابر درون روستا، دفن بهداشتی زباله-ها، کاهش آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی همگی دارای بار عاملی بزرگتر از ۰/۵ بودند. این عامل با تبیین ۸/۸۸ درصد از تغییرات واریانس کل زیست‌محیطی نام گرفت. در عامل فرهنگی نیز دو گویه‌ی افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی و افزایش میزان آلودگی صوتی دارای بارهای عاملی بزرگتر از ۰/۵ بودند شناسایی شدند. عامل پنجم حدود ۳/۷۸ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین می‌کند.

جدول ۱. مقدار KMO و آزمون بارتلت و سطح معنی‌داری

مقدار KMO	آزمون بارتلت	سطح معنی‌داری
۰/۹۵۲	۸۱۷۸/۶۴۷	۰/۰۰۰

جدول ۲. عامل‌های استخراج شده در خصوص اثرات اجرای طرح هادی

شماره عامل	عامل	مقدار ویژه	درصد مقدار ویژه	درصدی از کل عامل‌ها
۱	کالبدی- ساختاری	۱۴/۵۶۹	۳۰/۳۵۱	۴۷/۲۵۲
۲	اجتماعی	۵/۸۱۵	۱۲/۱۱۴	۱۸/۸۵۴
۳	اقتصادی	۴/۳۷۳	۹/۱۱۰	۱۴/۱۸۳
۴	زیست‌محیطی	۴/۲۶۴	۸/۸۸۳	۱۳/۸۲۵
۵	فرهنگی	۱/۸۱۵	۳/۷۸۱	۵/۸۸۶
جمع کل		۶۴/۲۳		۱۰۰

جدول ۳. متغیرهای مربوط به هریک از عامل ها و ضرایب به دست آمده از ماتریس دوران یافته به روش واریماکس

نام عامل	گویه	بار عاملی	گویه	بار عاملی	
کالبدی ساختمانی	افزایش میزان بهسازی، مقاومسازی و ایمن سازی مسکن روستایی	۰/۷۴۹	تسهیل شبکه گازرسانی	۰/۷۴۷	
	بهبود کیفیت نما و سیمای مسکن	۰/۷۶۸	جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی	۰/۵۱۵	
	تعریض و احداث معابر در سطح روستا (فرعی-اصلی)	۰/۷۸۷	افزایش وسعت فضای سبز در روستا	۰/۶۲۹	
	توجه به زیباسازی ظاهر روستا و سبک معماری سنتی	۰/۵۶۵	توسعه و گسترش وسعت و محدوده ی روستا	۰/۷۹۱	
	افزایش ارتباطات و بهبود وضعیت راه‌ها و دسترسی روستاییان به سایر مناطق	۰/۷۱۵	تعمیرشکل و بهبود کلی وضع ظاهری و کیفی روستا نسبت به گذشته	۰/۷۹۰	
	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات رفاهی و اداری	۰/۷۲۹	افزایش علاقمندی و رضایتمندی روستاییان از محیط روستا	۰/۸۴۴	
	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی	۰/۷۳۶	گسترش فضاهای تفریحی و ورزشی	۰/۷۱۷	
	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات آموزشی و فرهنگی	۰/۶۶۶	بهبود کیفیت امکانات زیرساختی مردم روستایی	۰/۶۸۸	
	ساخت خانه‌های جدید با کسب پروانه و جلوگیری از ساخت وسازهای خودسرانه	۰/۶۴۳	تقویت وسایط نقلیه و تابلوهای راهنما	۰/۶۰۸	
	افزایش ساخت‌وساز و تعداد طبقات و رعایت نسبت فضاهای داخلی خانه با نیازهای ساکنین خانه	۰/۶۳۶	تغییر کاربری کشاورزی و باغی	۰/۶۷۸	
اجتماعی	افزایش میزان رعایت مقررات ساخت وساز	۰/۷۰۶	سهولت دسترسی به اطلاعات و فناوری‌های نوین	۰/۶۲۱	
	بهبود وضعیت سیستم شبکه‌ای آب و فاضلاب خانگی و مکان‌یابی مناسب برای آن	۰/۵۲۸	افزایش حفاظت از بناهای با ارزش روستا	۰/۶۳۸	
	توسعه منظم بافت روستا	۰/۶۸۵	-	-	
	افزایش ماندگاری در روستا و کاهش مهاجرت	۰/۵۸۰	ارتقای سطح دانش و مهارت روستاییان	۰/۵۹۰	
	ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت	۰/۶۳۷	حفاظت از اراضی کشاورزی و کاهش تبدیل آن به- کاربری غیرکشاورزی	۰/۵۷۴	
	افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید	۰/۵۶۷	ارتقای کیفیت جاذبه‌های طبیعی	۰/۶۴۶	
	اقتصادی	افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی	۰/۶۴۳	افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی	۰/۶۹۹
		افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان	۰/۵۳۴	افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان	۰/۵۱۳
		افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی	۰/۵۰۶	افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی	۰/۷۴۶
		افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم	۰/۶۵۱	-	-
زیست‌محیطی	کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک	۰/۶۸۳	دفن بهداشتی زباله ها	۰/۷۰۳	
	کاهش آلودگی ناشی از گرد و غبار	۰/۵۸۰	کاهش آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی	۰/۵۲۵	
	درختکاری معابر درون روستا	۰/۵۱۰	-	-	
فرهنگی	افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی	۰/۵۳۲	-	-	
	افزایش میزان آلودگی صوتی	۰/۶۱۴	-	-	

رتبه‌بندی گویه‌های عامل اول (کالبدی- زیرساختی) از دیدگاه پاسخگویان

نتایج حاصل از رتبه‌بندی گویه‌های عامل اول براساس ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش حفاظت از بناهای با ارزش روستا، جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی، بهبود وضعیت سیستم شبکه‌ای آب و فاضلاب خانگی

و مکان‌یابی مناسب برای آن، بیشترین اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به متغیرهای عامل اول ۲/۷۴ محاسبه شد (جدول ۴).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل دوم (اجتماعی) از دیدگاه پاسخگویان

نتایج حاصل از رتبه‌بندی گویه‌های عامل دوم براساس

ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید، ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت از نظر پاسخگویان بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به گویه‌های عامل دوم ۲/۸۴ محاسبه شد (جدول ۵).

جدول ۴. رتبه‌بندی گویه‌های عامل اول (کالبدی- زیرساختی) از دید پاسخگویان برحسب ضریب تغییرات

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۳۱۶	۰/۹	۲/۸۵	افزایش حفاظت از بناهای با ارزش روستا
۲	۰/۳۵۷	۱/۰۴	۲/۹۱	جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی
۳	۰/۳۷۲	۱/۰۹	۲/۹۳	بهبود وضعیت سیستم شبکه ای آب و فاضلاب خانگی و مکان یابی مناسب برای آن
۴	۰/۳۸۵	۱/۰۷	۲/۷۸	توجه به زیباسازی ظاهر روستا و سبک معماری سنتی
۵	۰/۳۹۱	۱/۰۹	۲/۷۹	بهبود کیفیت امکانات زیرساختی مردم روستایی
۶	۰/۳۹۳	۱/۱۸	۳	سهولت دسترسی به اطلاعات و فناوری‌های نوین
۷	۰/۳۶۹	۱/۰۷	۲/۷	افزایش وسعت فضای سبز در روستا
۸	۰/۴۰۱	۱/۱۳	۲/۸۲	توسعه منظم بافت روستا
۹	۰/۴۰۶	۱/۱۲	۲/۷۶	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات رفاهی و اداری
۱۰	۰/۴۰۹	۱/۱۴	۲/۷۹	توسعه و گسترش وسعت و محدوده‌ی روستا
۱۱	۰/۴۱۹	۱/۱۷	۲/۷۹	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات آموزشی و فرهنگی
۱۲	۰/۴۲۲	۱/۱۷	۲/۷۷	افزایش ارتباطات و بهبود وضعیت راه‌ها و دسترسی روستاییان به سایر مناطق
۱۳	۰/۴۲۹	۱/۱۷	۲/۷۳	افزایش ساخت‌وساز و تعداد طبقات و رعایت نسبت فضاهای داخلی خانه با نیازهای ساکنین خانه
۱۴	۰/۴۳۴	۱/۱۶	۲/۶۷	بهبود کیفیت نما و سیمای مساکن
۱۵	۰/۴۴۶	۱/۲۱	۲/۷۱	تعریض و احداث معابر در سطح روستا (فرعی- اصلی)
۱۶	۰/۴۵۹	۱/۲۹	۲/۸۱	تقویت وسایط نقلیه و تابلوهای راهنما
۱۷	۰/۴۶۵	۱/۲۵	۲/۶۹	تغییر کاربری کشاورزی و باغی
۱۸	۰/۴۸۵	۱/۳۱	۲/۷	افزایش میزان بهسازی، مقاوم‌سازی و ایمن‌سازی مسکن روستایی
۱۹	۰/۴۹۱	۱/۳	۲/۶۵	افزایش کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی
۲۰	۰/۵۰۶	۱/۳۶	۲/۶۹	گسترش فضاهای تفریحی و ورزشی
۲۱	۰/۵۱۳	۱/۳۵	۲/۶۳	افزایش علاقمندی و رضایتمندی روستاییان از محیط روستا
۲۲	۰/۵۲۲	۱/۲۹	۲/۴۷	تغییر شکل و بهبود کلی وضع ظاهری و کیفی روستا نسبت به گذشته
۲۳	۰/۵۴۳	۱/۴۶	۲/۶۹	افزایش میزان رعایت مقررات ساخت و ساز
۲۴	۰/۵۴۹	۱/۳۹	۲/۵۳	ساخت خانه‌های جدید با کسب پروانه و جلوگیری از ساخت و سازهای خودسرانه
۲۵	۰/۵۵۵	۱/۴۷	۲/۶۵	تسهیل شبکه گازرسانی

جدول ۵. رتبه‌بندی گویه‌های عامل دوم (اجتماعی) از دیدگاه پاسخگویان برحسب ضریب تغییرات

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۳۰۸	۰/۹۱	۲/۹۵	افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید
۲	۰/۳۷۲	۱/۰۵	۲/۸۲	ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت
۳	۰/۳۸۶	۱/۰۸	۲/۸	ارتقای کیفیت جاذبه‌های طبیعی
۴	۰/۳۹۴	۱/۱	۲/۷۹	حفاظت از اراضی کشاورزی و کاهش تبدیل آن به کاربرهای غیر کشاورزی
۵	۰/۴۰۷	۱/۱۸	۲/۹	ارتقای سطح دانش و مهارت روستاییان
۶	۰/۴۲۳	۱/۱۸	۲/۷۹	افزایش ماندگاری در روستا و کاهش مهاجرت

رتبه‌بندی گویه‌های عامل سوم (اقتصادی) از دیدگاه پاسخگویان

نتایج حاصل از رتبه‌بندی متغیرهای عامل سوم براساس ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی، افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان، افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم از دید پاسخگویان از اهمیت بیشتری برخوردار بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به گویه‌های عامل سوم ۳/۰۲ محاسبه شد (جدول ۶).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل چهارم (اثرات زیست محیطی) نتایج حاصل از رتبه‌بندی متغیرهای عامل چهارم با استفاده از ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های درختکاری معابر درون روستا، دفن بهداشتی زباله‌ها، کمک به

کاهش تخریب و فرسایش خاک بیشترین اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به عامل زیست‌محیطی ۲/۹۱ بود (جدول ۷).

رتبه‌بندی گویه‌های عامل پنجم (اثرات فرهنگی)

نتایج حاصل از رتبه‌بندی متغیرهای عامل پنجم براساس ضریب تغییرات نشان داد که به ترتیب گویه‌های افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی و افزایش میزان آلودگی صوتی از دید پاسخگویان از اهمیت بیشتری برخوردار بودند. میانگین نظر پاسخگویان نسبت به گویه‌های عامل پنجم ۲/۹۴ محاسبه شد (جدول ۸).

جدول ۶. رتبه‌بندی گویه‌های عامل سوم (اقتصادی) از دیدگاه پاسخگویان برحسب ضریب تغییرات

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۲۸۰	۰/۸۳	۲/۹۶	افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی
۲	۰/۲۸۳	۰/۸۳	۲/۹۳	افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان
۳	۰/۲۹۹	۰/۹	۳/۰۱	افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم
۴	۰/۳۰۶	۰/۹۶	۳/۱۴	افزایش ترویج و کشت محصولات ارگانیک
۵	۰/۳۱۳	۰/۹۷	۳/۱	افزایش میزان سرمایه‌گذاری در روستا و فرصت‌های اقتصادی جدید
۶	۰/۳۱۴	۰/۹۷	۳/۰۹	افزایش قیمت اراضی در سطح مناطق روستایی
۷	۰/۳۲۹	۰/۹۶	۲/۹۲	افزایش توزیع بذرها و کشاورزی پربازده

جدول ۷. رتبه‌بندی گویه‌های عامل چهارم (زیست‌محیطی) از دید پاسخگویان برحسب ضریب تغییرات

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۳۰۹	۰/۹۷	۳/۱۴	درختکاری معابر درون روستا
۲	۰/۳۴۴	۰/۹۹	۲/۸۸	دفن بهداشتی زباله‌ها
۳	۰/۳۴۶	۱	۲/۸۹	کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک
۴	۰/۳۴۷	۱	۲/۸۸	کاهش آلودگی ناشی از گردوغبار
۵	۰/۴۵۹	۱/۲۸	۲/۷۹	کاهش آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی

جدول ۸. رتبه‌بندی گویه‌های عامل پنجم (فرهنگی) از دید پاسخگویان برحسب ضریب تغییرات

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۳۳۲	۰/۹۷	۲/۹۲	افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی
۲	۰/۳۴۰	۱/۰۱	۲/۹۷	افزایش میزان آلودگی صوتی

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی (مطالعه موردی روستای قره‌آغاچ کوه) انجام شد. انتظار می‌رود یافته‌های این تحقیق بتواند نقش بسزایی در آشکار نمودن اثرات اجرای طرح هادی در توسعه روستایی داشته باشد و یافته‌های آن مورد توجه مسئولان و برنامه‌ریزان این طرح‌ها در استان قرار گرفته و با بکارگیری راهکارهای پیشنهادی و نتایج تحقیق شاهد تثبیت ماندگاری و توسعه پایدار در مناطق روستایی باشیم. تجزیه و تحلیل نتایج آزمون تحلیل عاملی نشان می‌دهد که مهم‌ترین اثرات اجرای طرح هادی از نظر پاسخگویان به ترتیب مربوط به عوامل کالبدی - زیرساختی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و فرهنگی بود. عامل کالبدی - زیرساختی به عنوان عامل نخست وارد تحلیل عاملی گردیده و بیشترین میزان واریانس را به خود اختصاص داد. در این زمینه براساس یافته‌های تحقیق، از نظر ساکنان روستای قره‌آغاچ کوه افزایش حفاظت از بناهای با ارزش روستا، جلوگیری از آلودگی اراضی کشاورزی، بهبود وضعیت سیستم شبکه‌ای آب و فاضلاب خانگی و مکان‌یابی مناسب آن، توجه به زیباسازی ظاهر روستا و سبک معماری سنتی، بهبود کیفیت امکانات زیرساختی مردم روستایی بیشترین میزان اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. در این زمینه می‌توان گفت افزایش کیفیت زندگی و حفاظت از بافت روستا از دید پاسخگویان دارای اهمیت بوده است. حیدری ساربان و همکاران (۱۳۹۵) و هشتجین و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعات خود به نتایج مشابهی دست یافتند.

عامل بعدی بارگذاری شده تحت عنوان عامل اجتماعی است. در این عامل از نظر پاسخگویان متغیرهای افزایش میزان ایجاد تنوع شغلی و یادگیری مهارت‌های جدید، ایجاد زمینه برای صدور سند مالکیت، ارتقای کیفیت جاذبه‌های طبیعی و حفاظت از اراضی کشاورزی و کاهش تبدیل آن به کاربرهای غیرکشاورزی از اولویت بیشتری برخوردار است. بررسی متغیرهای عامل اقتصادی از نظر پاسخگویان نشان داد که متغیرهای افزایش توسعه فعالیت‌ها و مشاغل کشاورزی، افزایش سطح درآمد و پس‌انداز روستاییان و افزایش ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم بیشترین میزان اهمیت را از دید پاسخگویان دارا بودند. با توجه به اینکه بیکاری‌های فصلی در روستا زیاد است لذا برای ساکنان روستای مورد مطالعه توسعه‌ی مشاغل و تنوع آن، اشتغال جوانان و افزایش سطح درآمد اهمیت بیشتری داشته است. این نتایج با پژوهش عنابستانی و حاجی‌زاده (۱۳۹۱) و ربیعی فر و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی دارد. در عامل چهارم، که پنج متغیر دارد و با توجه ماهیت متغیرهای زیست‌محیطی نام گرفت، گویه‌های درختکاری معابر درون روستا، دفن بهداشتی زباله‌ها و کمک به کاهش تخریب و فرسایش خاک بیشتر مورد توجه پاسخگویان بودند لذا می‌توان نتیجه گرفت که زیباسازی معابر روستا و دفع بهداشتی زباله‌ها و فاضلاب و کنترل حیوانات موذی و حفاظت از منابع آبی و خاکی روستا برای پاسخگویان اولویت داشته است. عنابستانی و همکاران (۱۳۹۵)، حیدری ساربان و همکاران (۱۳۹۵)، هشتجین و همکاران (۱۳۹۴) نیز در تحقیقات خود دفن بهداشتی زباله‌ها، کاهش تخریب و فرسایش خاک را از مهم‌ترین متغیرهای عوامل زیست‌محیطی اجرای

این راستا توجه به توانمندی‌ها و توان‌های طبیعی و انسانی در روستاها و تخصیص اعتبارات کافی برای اجرای طرح‌های هادی سبب اشتغال‌زایی مقطعی جوانان بیکار روستایی و جذب سرمایه گذاری‌های لازم در نواحی روستایی خواهد شد. همچنین ضروری است که در طرح‌های آینده، بودجه لازم برای بهبود ابعاد اجتماعی و اقتصادی از جمله برنامه‌های اشتغال‌زایی، تعیین مشاغل قابل توسعه در منطقه و پتانسیل‌های روستا و همکاری با دیگر سازمان‌ها در این زمینه فراهم شود.

اجرای طرح هادی روستایی بر محیط‌زیست روستا تأثیر نسبتاً مثبتی داشته است. که برای حفظ آن و اثرگذاری بیشتر لازم است به هنگام تهیه و اجرای طرح بیشتر از رویکرد بوم-محور و مشاوران کارآموده و متخصص استفاده شود. که این امر موجب مدیریت بهتر دستاوردهای طرح خواهد شد و پدید نیوردن سازوکارهای لازم در این زمینه، باعث آسیب‌دیدگی شدید و گاه، از میان رفتن این اثرات مثبت شده است.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از شورای اسلامی، دهیاری و مردم محلی روستای قره‌آغاج کوه شهرستان ارومیه که ما را در انجام این تحقیق یاری کردند، صمیمانه تشکر می‌گردد.

طرح هادی معرفی نمودند. در عامل پنجم و آخرین عامل از دید ساکنان روستای قره‌آغاج کوه متغیر افزایش امنیت در روستا و امید به زندگی که باعث جلوگیری از مهاجرت می‌گردد از اهمیت بالاتری برخوردار بود.

باعنایت بر نتایج حاصل از پژوهش، اجرای طرح هادی روستایی بر توسعه امکانات و تسهیلات رفاهی روستاها و افزایش کیفیت دسترسی به خدمات تأثیرگذار بوده است که این امر می‌تواند در جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها و ماندگاری جوانان در روستا نقش کلیدی ایفا کند. اجرای طرح هادی روستایی باعث شده که روستا از لحاظ توسعه فضایی-کالبدی در سطح بهتری قرار داشته باشد، در واقع طرح هادی تأثیر نسبتاً مثبتی در بر کالبد روستا داشته است.

طرح هادی روستایی بر تجدید حیات و رونق اقتصادی روستاها اثر گذاری چندانی نداشته است. این در حالی است که طرح هادی از جمله پروژه‌هایی است که در راستای دستیابی به توسعه همه‌جانبه روستایی در کشور اجرا می‌شود لذا در برنامه ریزی و اجرای طرح‌ها، هدف باید توسعه زندگی مردم روستا باشد بنابراین فقرزدائی و ارتقاء شاخص‌های معیشتی باید در صدر برنامه‌های روستایی از جمله طرح هادی قرار گیرد به صورتی که موجب کاهش فقر و اشتغال‌زایی در روستا شود. در

منابع

- ابراهیمی، م، امینی، ا، میکائیل، س. ح. ۱۳۹۳. بررسی وضعیت خدمات زیربنایی و روبنایی طرح هادی روستایی، مجله چشم انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، ۲۶: ۱۰۵-۱۱۹.
- احمدی، غ و وفادار، خ. ۱۳۹۰. اثرات اقتصادی و اجتماعی اجرای طرح‌های بهسازی بر خانوارهای روستایی استان مازندران، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جغرافیا و برنامه‌ریزی توسعه روستایی، مشهد.
- اصغری لقمجانی، ص. و نسیمی، ح. ر. ۱۳۹۸. نقش طرح هادی در جهانی شدن ویژگی‌های مناطق روستایی (مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان داراب)، فصلنامه علمی برنامه‌ریزی فضایی، ۳۲: ۸۱-۱۰۲.
- حیدری ساربان، و، نیرومند شیشوان، ص، مجنونی توتاخانه، ع. و

- زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- عنابتانی، ع. ا. و حاجی پور، ی. ۱۳۹۱. آثار اجتماعی و اقتصادی اجرای طرح های هادی در سکونتگاه های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان دنا)، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۳(۹): ۲-۱۳.
- عنابتانی، ع. ا. سجاسی قیداری، ح. جعفری، ف. ۱۳۹۵. بررسی تأثیر اجرای طرح هادی روستایی بر کیفیت عینی زندگی روستاییان شهرستان فریمان، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۴۳: ۸۱-۱۰۵.
- کلانتری، خ. ۱۳۸۵. پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی. تهران: نشر شریف.
- هشتجین، ن. قدیری معصوم، م. و عزیزی دمیرچلو، ع. ۱۳۹۴. تحلیل اثرات کالبدی اجرای طرح های هادی روستایی از دیدگاه روستاییان شمال استان اردبیل، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۲۱: ۹۰-۷۶.
- Long, H., Zou, J., Pykett, J. and Li, Y. 2012. Analysis of rural transformation development in China since the turn of the new millennium. *Journal of Applied Geography*, 31(9) 1094-1105.
- Siegfried, B. and Budjurova, E. 2011. Issues and challenges in rural development: compendium of approach for socio-economic and ecological development in developing countries, *Margraf Publishers GmbH*.
- نقابی، م. ۱۳۹۵. بررسی ارزیابی اثرات نقش اجرای طرح هادی در توسعه ی گردشگری روستاهای توریستی (مطالعه موردی روستای توریستی صور شهرستان بناب). جغرافیا و توسعه، ۴۶: ۹۹-۸۰.
- ربیعی فر، و. صنعتی منفرد، س. ساشورپور، م و حضرتی، م. ۱۳۹۴. تحلیل و ارزیابی اثرات اجرای طرح هادی در تحولات اقتصادی - اجتماعی سکونتگاه های روستایی (مطالعه موردی: روستاهای استان زنجان)، ۵(۱۷): ۷۵-۹۰.
- رضایی، ر. صفائی، ل. ۱۳۹۱. تحلیل مشکلات اجرای طرح هادی در مناطق روستایی شهرستان زنجان، فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۱۴۲: ۴۹-۶۶.
- رضایی، ر. و صفاء، ل. ۱۳۹۲. تحلیل اثرات اجرای طرح هادی روستایی با استفاده از مدل معادلات ساختاری (مطالعه موردی شهرستان زنجان)، فصلنامه ی علمی پژوهشی فضای جغرافیایی، ۴۶: ۱۵۱-۱۷۱.
- رضوانی، م. ر. ۱۳۸۳. مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، انتشارات قومس، تهران.
- سعیدی، ع. ۱۳۸۳. مسائل و چشم انداز عمران و توسعه روستایی در ایران، فصلنامه مسکن و محیط روستا، ۱۰۸: ۳-۱۴.
- عنابتانی، ع. ا. ۱۳۸۸. ارزیابی اثرات کالبدی اجرای طرح های هادی روستایی (مطالعه موردی: روستاهای غرب خراسان رضوی)، اولین کنفرانس ملی مسکن و توسعه کالبدی روستا،

Analysis of the effects of the implementation of Hadi plan in the rural settlements of the central part of Urmia city

Asma Eidi¹ and Fatemeh Kazemiyeh^{2*}

Submitted: 11 January 2022

Accepted: 16 May 2022

Abstract

One of the most important environmental aspects of rural areas is the physical development and planning of the rural body through various development and plans (such as rural hadi plans, the Bayer Land Development Plan and Etc.) which directs human behavior to the environment. One of the rural development projects in recent years is the rural Hadi project, which is being implemented in large scale in rural areas of the country. Rural Hadi plan was implemented to improve socio-economic and especially physical status of rural settlements. Now, after more than twenty years of preparing and implementing rural lead projects and accumulating valuable experiences in this field, we need to know what would be the consequences of these actions. In this regard, this descriptive-survey research was conducted with the aim of analyzing and evaluating the impacts of the implementation of the Hadi plan in the village of Ghareaghajkuh in Urmia. The statistical population of the study consists of 204 household heads out of 420 households living in the village. These households were selected based on Krejcie-Morgan table using simple random sampling. Questionnaire was used for data collection and its validity was confirmed by a panel of experts and experts in the field of research. To determine the reliability of the pre-test, the Cronbach's alpha coefficient was 0.859. Data were analyzed using SPSS software and factor analysis technique. In this study, 5 factors were identified to summarize the effects of the Hadi plan on rural development, with a specific amount greater than one. The factor analysis and percentage of variance were used to determine the number of factors in this analysis. According to the results of the research, the most important impacts of conducting the plan in the study village were: physical and infrastructural impacts, social impacts, economic impacts, environmental and cultural impacts, respectively. These 5 factors account for about 64.23% of the total variance.

Keywords: Hadi Plan, Economic Impacts, Social Impacts, Urmia City

---

1 - Ph.D. Student of Agricultural Development, Department of Extension and Rural Development, Faculty of Agriculture University of Tabriz, Iran

2 - Associate Professor Department of Extension and Rural Development, Faculty of Agriculture, University of Tabriz, Iran

(*- Corresponding author Email: kazemiyeh@tabrizu.ac.ir)

DOI: 10.22048/rdsj.2022.324100.1995